

OSMANLI DÖNEMİNDE KIBRIS

Zeynep Sümeyye ERDOĞAN*

Kıbrıs, Osmanlı İmparatorluğu için ekonomik, stratejik ve kültürel açıdan büyük öneme sahip bir adadır. 1571 yılında Osmanlı donanması tarafından fethedilen Kıbrıs, Doğu Akdeniz’de Osmanlı hâkimiyetini güçlendirmiştir. Osmanlı yönetimi altında ada hem askerî hem de iktisadî politikalarla yeniden şekillendirilmiş olup izlenen nüfus ve iskân politikaları ise Osmanlı sistemiyle bütünleşmesinde faal bir rol oynamıştır. Osmanlı, Kıbrıs’ı fethettikten sonra bölgeyi doğrudan merkeze bağlı bir eyalet hâline getirmiştir. Yönetim, başta kaptanıderya bağlıyken sonraki dönemde Anadolu Beylerbeyliğine bağlanarak Osmanlı taşra idaresinin bir parçası olmuştur. Osmanlı yönetimi, adada hoşgörölü bir yönetim anlayışı benimseyerek hem Müslüman hem de gayrimüslim toplulukların huzur içinde yaşamalarını sağlamıştır. Bununla birlikte Osmanlı, Ortodoks Rum nüfusuna özerklik tanımış ve Katolik Venediklilerin etkisini kırmak amacıyla Ortodoks Kilisesi güçlendirilmiştir. Diğer yandan Osmanlı, Kıbrıs’ta güçlü bir iskân politikası uygulayarak Anadolu’dan getirilen Türk aileler sayesinde adanın nüfus yapısını değiştirmiştir. Ayrıca tarım, ticaret ve zanaatkârlık gibi sektörleri teşvik etmek amacıyla vakıf sistemini geliştirmenin yanı sıra altyapı yatırımlarını artırmıştır. Kıbrıs, tahıl, zeytin, üzüm ve pamuk üretimi ile Osmanlı ekonomisine önemli katkılarda bulunmuştur. Özellikle Lefkoşa, Mağusa ve Larnaka gibi şehirler, Osmanlı döneminde ticaretin ve yönetimin merkezi hâline gelmişlerdir.

Kıbrıs, Osmanlı Devleti için askerî, ekonomik ve siyasi bakımlardan büyük önem taşımıştır. Adanın en büyük stratejik avantajı, Doğu Akdeniz ticaret yolları üzerinde bulunması ve Osmanlı donanması için güçlü bir üs oluşturmastan kaynaklanmaktadır. Osmanlı Devleti, Kıbrıs sayesinde Anadolu, Mısır ve Suriye kıyılarını korsan saldırılarından koruyarak deniz ticaretini güvence altına almıştır. Ayrıca Mısır ve Hicaz yollarının güvenliğini sağlayarak Osmanlı’nın Akdeniz’deki hâkimiyetini güçlendirmiştir. Kıbrıs, Osmanlı’nın Venedik ve diğer Avrupa devletleriyle olan rekabetinde önemli bir husus olarak görölmüştür. Osmanlı, Kıbrıs’ı fethederek Akdeniz’deki Venedik etkisini sona erdirmiş ve Avrupa devletlerine karşı üstünlük sağlamıştır. Ekonomik açıdan büyük bir gelir kaynağı olan Kıbrıs, vergi gelirleriyle Osmanlı hazinesine önemli katkılar sunmuştur.

Sonuç olarak, Osmanlı Devleti’nin Kıbrıs’a yönelik politikaları, adanın askerî ününü ve ekonomisini güçlendirerek Osmanlı yönetim anlayışının bir parçası hâline gelmiştir. Ancak 19’uncu yüzyılda Osmanlı’nın zayıflamasıyla birlikte 1878 yılında ada geçici olarak İngiltere’ye bırakılmış olup 1914’te ise tamamen İngiliz yönetimine geçmiştir. Osmanlı Devleti’nin adada izlediği yönetim anlayışı, izlenen iskân ve ticaret politikaları, Kıbrıs’ın bugünkü yapısının şekillenmesinde önemli kilometre taşlarını oluşturmuştur.

* Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler I. Sınıf Öğrencisi